

DEZINFORMACE NA TELEGRAMU V ČESKÉ REPUBLICE: ORGANIZAČNÍ A FINANČNÍ POZADÍ

Natália Tkáčová, Prague Security Studies Institute
Leden 2024

Prague Security
Studies Institute

OBSAH

Úvod	3
Metodologie	3
Co Telegram je a není?	4
Typy aktérů a jejich organizační pozadí	5
Přítomnost na jiných platformách	7
Propojení	8
(Potenciální) ruský vliv	9
Nejúspěšnější kanály podle dosahu	10
Finanční pozadí	12
Závěr a doporučení	13

Projekt byl podpořen

ÚVOD

Organizační a finanční pozadí dezinformačních aktérů jsou kritickými, avšak nedostatečně prozkoumanými aspekty českého dezinformačního prostoru¹. Tradiční přístupy k boji proti dezinformacím se převážně soustředily na monitorování a analýzu médií, zůstali tím mezery v porozumění tomu, jak dezinformační aktéři operují, spolupracují a finančně podporují své aktivity. Tato znalost je však klíčová pro formulování efektivních politik a občanských osvětových iniciativ s cílem zmírnit nepříznivé společenské dopady dezinformací.

Telegram, aplikace pro zasílání zpráv, se stal centrem pro šíření dezinformací a konspiračních teorií. Působí v relativně neregulovaném prostoru, což usnadňuje vznik potenciálně radikalizovaných komunit a zároveň slouží jako platforma pro získávání finančních prostředků pro dezinformační aktéry. Kromě problémů spojených s nedostatečnou regulací je možné na Telegramu pozorovat efekt tzv. komnaty ozvěn². Platforma má v mnoha ohledech netransparentní procesy a poskytuje prostor pro radikalizaci a informační operace nepřátelských států. Telegram v podstatě zůstává černou skříňkou, platformou, kde zatím nerozumíme zákonitostem jejího dezinformačního ekosystému.

Tato analýza zkoumá dezinformační prostředí Telegramu v kontextu České republiky a zabývá se typy aktérů, jejich organizačními strukturami a finančním zázemím a objasňuje jejich provozní metody a způsoby financování. Kromě toho zkoumá jejich přítomnost napříč platformami a rozlišuje, zda aktéři využívají výhradně Telegram nebo svůj dosah rozšiřují i na jiné platformy. Analýza dále zkoumá dynamiku spolupráce mezi telegramovými aktéry a hodnotí, zda fungují nezávisle nebo naopak vytvářejí partnerství.

METODOLOGIE

Metodologie použitá v této analýze zahrnovala systematický sběr, analýzu a interpretaci dat o organizačním a finančním pozadí dezinformačních kanálů na Telegramu v České republice. Na začátku projektu autorky shromáždily data z různých zdrojů a vytvořily komplexní databázi českých telegramových kanálů šířících dezinformace.³ Také navázaly spolupráci s technologickou společností **Gerulata Technologies, jejíž nástroj Gerulata Juno** použily ke sledování a analýze telegramových kanálů se zaměřením na dezinformační obsah, a to s cílem odhalit jejich propojení, posoudit dopady a porozumět vzorcům komunikace. Je důležité zdůraznit, že tato studie neurčuje, které kanály jsou problematické, ale vychází z kompilovaných seznamů od Gerulata Technologies a zdrojů, jako je například Investigace.cz.

Základním aspektem výzkumu bylo prozkoumání mechanismů financování dezinformací na Telegramu. Na základě **zavedené metodiky PSSI** výzkumníci prozkoumali zdroje příjmů, včetně dobrovolných příspěvků, provozu e-shopu, umístění reklamy/placené spolupráce s firmami a publikačních aktivit. PSSI také spolupracovalo s investigativními novináři z **Investigativního centra Jána Kuciaka (ICJK)**, kteří dále přispěli k odhalení vzorců financování a umožnili hlubší pochopení finančního modus operandi na Telegramu.

Sběr dat pokrýval období od ledna do prosince 2023. Analýza se zaměřila na dezinformační kanály na Telegramu vycházející z databáze Gerulata Juno a odhalení Investigace.cz, které měly více než 1000

¹ PSSI používá termín „dezinformace“ ve smyslu šíření nepravdivých nebo zavádějících informací s úmyslem oklamání, a to často s cílem politického nebo ekonomického zisku. Může se jednat o nepřátelské narativy, hoaxy nebo různé formy propagandy, které mohou být spojeny s zahraničními informačními operacemi, obvykle z Ruska, jejichž cílem je podkopat demokratické instituce a hodnoty a orientaci české zahraniční politiky. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/online-disinformation>

² Z ang. „Echo chamber“ místo, kde si lidé navzájem utvrzují svoje názory, přičemž opačné názory jsou vylučovány.

³ Databáze je k dispozici na vyžádání na e-mailu tkacova@pssi.cz.

odběratelů. Celkem bylo analyzováno 92 kanálů (včetně 8 slovenských kanálů s občasným českým obsahem). Pomocí nástroje Gerulata Juno byli výzkumníci PSSI schopni zachytit příspěvky, komentáře, meta-data a informace o zdrojových profilech z monitorovaných Telegramových kanálů. Tento nástroj (v některých případech) pomohl odhalit totožnost majitelů kanálů, odhalit spojení mezi jinými aktéry na Telegramu a identifikovat vzorce koordinace mezi dezinformačními aktéry. Nástroj navíc umožnil rozpoznávání textu v obrázcích a generování přepisů z videí.

Obecně lze říct, že analýza dezinformací na Telegramu představuje ve srovnání s platformami, jako je Facebook nebo X (dříve Twitter), specifické výzvy. Telegramové kanály často fungují v uzavřených ekosystémech, z toho důvodu jsou dezinformace viditelné pouze pro konkrétní komunity. Koncept aplikace Telegram usnadňuje vytváření anonymních kanálů s vágními jmény, čímž vytváří pro dezinformační aktéry platformu, kde mohou fungovat se zvýšenou anonymitou a nízkou odpovědností. Na rozdíl od jiných platform nemá Telegram systém ověřování uživatelů, což znesnadňuje ověření identity vlastníků nebo administrátorů kanálů, pokud není tato informace dobrovolně zveřejněna.

Některé kanály na Telegramu však informace o jejich majitelích a správcích v popisech kanálů poskytují, čímž nabízejí alespoň nějaké poznatky o jednotlivcích, kteří za obsahem stojí. Některé kanály také otevřeně sdílejí informace o svých metodách fundraisingu, včetně odkazů na externí platformy, které umožňují odběratelům finančně přispívat.

CO TELEGRAM JE A NENÍ?

Před samotnou analýzou Telegramu v České republice je zásadní prozkoumat složitosti Telegramu obecně, a to opět za využití poznatků od Gerulata Technologies. Telegram, který založili bratři Durovové (podnikatelé ruského původu), nabízí cloudovou end-to-end šifrovanou platformu, zahrnující posílání zpráv, hovory a videohovory. Jeho mechanismy regulace jsou mnohem méně přísné ve srovnání s jinými platformami (viz. Facebook, X). Na Telegramu lze nalézt rozmanitý obsah, od propagandy a explicitních válečných záběrů po nezákonný obchod, počítačovou kriminalitu, diskuse o kryptoměnách a kriketových sázkách. Přítomný je i neonacistický obsah. Systém nahlašování zpráv na Telegramu zahrnuje zneužívání dětí, porušení autorských práv, falešné účty, nelegální drogy, zveřejňování osobních údajů, pornografii, násilí, spam a další. Telegram je však i přesto charakteristický nedbalým postojem k nedovolenému obsahu, což v minulosti vedlo k významným pokutám za nedostatečné postupy moderování obsahu od různých evropských soudů. Pokud jde o násilný obsah, Telegram jej omezuje, ale nezakazuje/neodstraňuje. To znamená, že omezený obsah nebo kanály mohou být skryté před vyhledáváním, ale mohou zůstat aktivní a problematický obsah se může přesunout na jiné, neomezené kanály.

Další zkoumání nuancí Telegramu odhaluje jedinečné vlastnosti, které tvoří podstatu této platformy. Uživatelská jména jsou volitelná, jedinečná (zobrazovaná jména jedinečná být nemusí) a rozlišují velká a malá písmena. Uživatelé mohou vytvářet skupiny. Na Telegramu najdeme kanály s neomezeným počtem členů, kde mohou zveřejňovat příspěvky pouze administrátoři a základní skupiny, omezené na 200 členů, přístupné prostřednictvím pozvánčím odkazu. Superskupiny s maximálně 200 000 členy mohou být soukromé nebo veřejné. Na rozdíl od jiných platform Telegram podporuje využití botů pro automatizaci konverzací, i když za cenu snížené ochrany soukromí uživatele. S boty, kteří nemají telefonní čísla, lze interagovat pomocí příkazu /help. Opatření na ochranu soukromí Telegramu jsou méně přísná, protože jejich servery uchovávají kopie všech nešifrovaných zpráv a ukládají adresář každého uživatele. Telegram navíc shromažďuje informace jako jsou IP adresy, příjemci a časové stopy pro každou zprávu. Na rozdíl od jiných podobných platform (Signal nebo WhatsApp), Telegram šifruje zprávy pouze pomocí své speciální funkce „tajného chatu“, která je k dispozici pouze v mobilních aplikacích.

Pokud jde o evropskou regulaci digitálních platform, Telegram není signatářem Kodexu zásad boje proti dezinformacím, a podle ustanovení Aktu o digitálních službách (DSA) není ani považován za velmi velkou online platformu (VLOP). DSA se proto na Telegram bude vztahovat od 17. února 2024, do té doby je platforma povinná nominovat svého zástupce při EU. Telegram deklaroval svůj záměr dodržovat DSA, ale vzhledem k jeho dosavadnímu laxnímu přístupu k nelegálnímu obsahu existují obavy o tom, jak platforma právní předpisy EU implementuje. **Nedodržení** požadavků DSA může vést k finančním postihům na základě národní legislativy členských států.

Telegram je světově třetí nejvíce **stahovanou** aplikací pro zaslání zpráv po WhatsAppu a Snapchatu a může se pochlubit 800 miliony aktivních uživatelů měsíčně. V roce 2023 byly jeho hlavními trhy Indie, Rusko a USA. Telegram **nezveřejňuje** počty uživatelů v jednotlivých zemích, ale **podle** odhadů odborníka na média Josefa Šlerky používá aplikaci v České republice minimálně 10 % uživatelů internetu. Telegram odmítá prodej reklamního prostoru s ohledem na ochranu soukromí uživatelů a spoléhá na financování od jednoho ze svých zakladatelů, Pavla Durova. Platforma však navíc v červnu 2022 přijala freemium model a zavedla placené předplatné, které nabízí vylepšené funkce, jako jsou zvýšené limity kanálu, rychlejší stahování a prémiové nálepky. Byznys model Telegramu zůstává nejasný, no podle dostupných údajů **překročily** příjmy platformy v říjnu 2022 jeden milion USD.

TYPY AKTÉRŮ A JEJICH ORGANIZAČNÍ POZADÍ

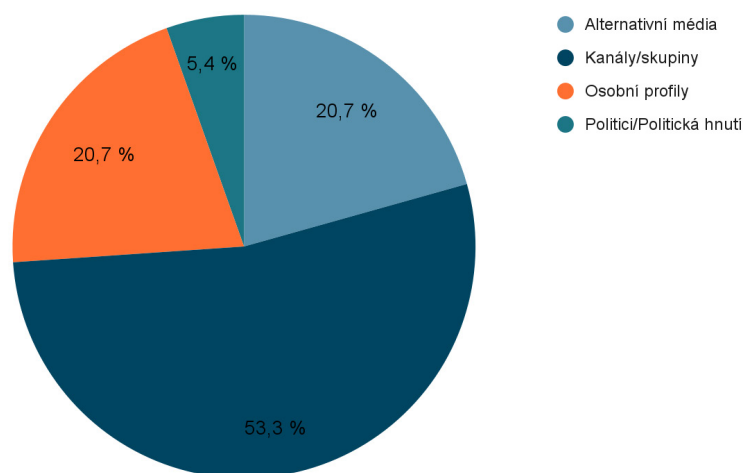
To, co odlišuje Telegram od jiných platform, je propagace extremistického obsahu, explicitních záběrů násilí a volný tok údajných záběrů z (ukrajinské) války. Kanály, které se tímto typem obsahu zabývají, často vystupují jako pseudo-zpravodajské zdroje a profilují se jako exkluzivní zpravodajství. Tyto kanály vyzývají uživatele k objevování narativů a obsahu, které údajně jinde nenajdou. Kromě toho byl v některých kanálech spozorován trend sdílení videí, která by byla údajně na Facebooku (nebo jiných platformách) smazána. Tyto kanály navíc aktivně povzbuzují své odběratele, aby sdíleli obsah telegramového kanálu i na jiných platformách, jako je například Facebook a zároveň zdůrazňují preferenci pro Telegram jako zdroj informací místo jiných platform.

Několik jednotlivců používá **strategii využití více kanálů na Telegramu**, obvykle provozují dva nebo tři kanály současně. Tyto kanály mohou zahrnovat osobní účty nesoucí jméno jednotlivce nebo kanály spojené s jejich projekty a přidružení k různým organizacím nebo sdružením (např. David Formánek a jeho kanály *Otevři svou mysl*, *Otevři svou duši* a *CZ kulový blesk zpravodajský kanál*).

Při analýze dat výzkumníci PSSI identifikovali čtyři kategorie subjektů šířících dezinformace na Telegramu. První kategorie jsou **alternativní média (19)** - kanály webových stránek, které šíří dezinformační obsah (CZ24 News, AC24, Aeronet nebo Incorrect). Druhá kategorie zahrnuje široce tematické **telegramové kanály nebo skupiny (49)**, které obsahují například pseudo-zpravodajské kanály, kanály neziskových organizací nebo kanály s „regionálními“ nebo esoterickými názvy s často vágními jmény (ale ne výhradně anonymními), které jsou odlišné od kanálů pojmenovaných po jednotlivcích. Tyto kanály pokrývají různá témata, včetně války na Ukrajině a různých konspiračních teorií. Třetí kategorie sestává z **osobních profilů (19)**, tzv. (dez)influencerů⁴ či tvůrců obsahu. Čtvrtá kategorie zahrnuje **politiky nebo politická hnutí (5)**. Politici a politická hnutí zatím Telegram jako platformu pro komunikaci a dosah nevyužívají. Níže uvedený graf ukazuje podíl každé kategorie.

⁴ Dezinfluencer je veřejně známá osoba, zejména na sociálních sítích, mající určitý dopad a vliv na své sledovatele a fanoušky. Sociální média však používá k šíření zavádějících zpráv a dezinformací.

Graf 1: Základní kategorizace aktérů na Telegramu v České republice

Po hlubší porozumění mohou být tyto kategorie dále subkategorizovány na základě kritérií, jako je anonymita, organizační zázemí a tematické zaměření. Tato dodatečná subkategorizace zahrnuje **anonymní kanály** s vágními nebo nejasnými jmény (Svoboda 365, neČT24, nebo Selský rozum), což představuje výzvy v oblasti atribuce a zároveň spletností, která brání snahám porozumět jejich motivaci a afiliaci. Výběr jmen, jako je „svoboda“ nebo „zdravý rozum“, naznačuje odklon od mainstreamu, který může být potenciálně přitažlivý pro publikum hledající alternativní perspektivy. **Regionální zaměření kanálů**, jako je Morava nebo Česka Kotlina, využívá geografickou blízkost k navázání emocionálního spojení s publikem. Tyto kanály pravděpodobně záměrně využívají názvy, které by mohly přilákat jednotlivce jinak skeptické k alternativním zdrojům, tím, že působí regionálně zaměřeným a familiárním způsobem.

Kromě toho existují kanály, které se prezentují jako **pseudo-zpravodajské zdroje** (neČT24 nebo MG - Zprávy 24/7 bez cenzury) přičemž používají buď vágní jména nebo zkratky, aby vytvářely dojem spolehlivých zpravodajských zdrojů. Několik z těchto kanálů zaměřuje svůj obsah na válku na Ukrajině a zaujímá silně proruské postoje (Operace Z - OPičákovy frontové svodky, Maršal Malinovskij), ačkoli některé z jejich příspěvků jsou také věnovány válce na Blízkém východě. Většina výše uvedených kanálů je přítomna výhradně na Telegramu, postrádá jakoukoliv jinou platformu, a využívá nedostatek regulace Telegramu k propagaci svých proruských narativů a dezinformačního úsilí. Pokud jde o potenciální extremistickou komunikaci a výzvy k akci, tyto kanály často sdílejí videa diskutující o údajných důsledcích očkování COVID-19, zobrazují Ukrajince jako nacisty, vyjadřují obdiv Rusku a zastávají protivládní názory. Kritizují také Evropskou unii a snaží se pozitivně vykreslit předlistopadový režim v Československu, přičemž ve většině případů využívají své publikum, aby tento obsah šířilo a sdílelo.

Několik kanálů na Telegramu je spojeno se známými dezinformačními weby (CZ24, AC24, Aeronet, Incorrect, nebo Protiproud). Tyto kanály využívají Telegram především k rychlému upozorňování na nové články a sdílení obsahu přímo z přidružených webů, přičemž důraz je kladen na distribuci webového obsahu spíše než na šíření extremistických materiálů. Telegram je také prostorem pro několik českých politiků, politicky angažovaných jednotlivců a politických hnutí. V současnosti je ale omezen na představitele krajní pravice (Ivan David) a krajní levice (Petr Cvalin). Někteří z těchto aktérů mají napojení na Rusko, jako například prokremelská marginální strana Aliance národních sil v čele s Vladimírou Vítovou, kterou jako expertku využívalo oficiální zastoupení Ruské federace v ČR.

Telegram také poskytuje prostor pro aktéry zaměřené na zisk, tzv. obchodníky s dezinformacemi⁵ (např. Ondřej Tanistra, Pavel Zítka⁶ nebo Renáta Reindlová). Tato kategorie podtrhuje průnik finančních zájmů s šířením dezinformací, protože tito aktéři pomocí dezinformací propagují své podnikání.⁷ Další kategorie zahrnuje **organizace a aktivisty z občanské společnosti** (Zlatý špendlík, Svobodné radio, Srdcem pro vlast, a Společenství legitimních věřitelů České republiky). Spojuje je tematizace narativů boje za občanské svobody, ačkoli někteří z nich, jako je Společenství legitimních věřitelů České republiky, se zasazují o obnovení Československa. Obsah na těchto kanálech Telegramu je z velké části převzatý a často je zveřejňován na různých platformách. Tyto kanály sdílejí materiál z přidružených webových stránek nebo jiných kanálů na Telegramu.

Na Telegramu v českém jazyce najdeme i kanály jako Česko-Slovenská domobrana nebo Česi a Slováci na Telegramu, které se **zaměřují na české i slovenské publikum**. Zdá se však, že tyto kanály jsou převážně provozovány Čechy. Tenhle přeshraniční charakter dezinformačních úsilí zdůrazňuje šíření dezinformací napříč národními hranicemi a je patrná na Telegramu více než na jiných platformách.

V neposlední řadě slouží Telegram jako úrodná půda pro šíření konspiračních teorií a zpochybňování legitimacy mainstreamových informačních zdrojů. Kanály, jako je Absurdní svět, se aktivně zapojují do šíření narativů, které zpochybňují mezinárodní a nadnárodní organizace, světové řády (celosvětové politické nebo ekonomické struktury), a mluví o údajných pokusech skrývat nebo zamlčovat skutečnosti, což odráží širší trend nedůvěry ve veřejné instituce.

Přítomnost na jiných platformách

Mnoho tvůrců obsahu na Telegramu strategicky diverzifikuje svou přítomnost na další online platformy. Telegramové kanály využívají online ekosystém k šíření a zpeněžování svého obsahu na platformách zaměřených na videa (YouTube, Rumble nebo Odysee) i na klíčových sociálních sítích (Facebook, Instagram a X).

Video platformy (YouTube, Rumble a Odysee) jsou primární volbou pro telegramové aktéry, kteří chtějí rozšířit svůj dosah. To je v souladu s širším trendem v digitálním prostředí, kde - pokud jde o interakci uživatelů - video obsah nadále dominuje. Zejména Rumble se vyznačuje širšími možnostmi zpeněžení ve srovnání s YouTube, což z něj činí atraktivní volbu pro menší tvůrce obsahu, kteří hledají větší finanční příležitosti.

Dále kanály rozšiřují svůj dosah prostřednictvím známých platform sociálních médií, jako je Facebook (více než polovina kanálů) a X. Tato strategie amplifikace zvyšuje viditelnost obsahu a usnadňuje interakci s širším publikem. Na druhé straně podcastové platformy (Spotify, Apple, nebo SoundCloud) nejsou mezi těmito aktéry nijak zvlášť populární (používané u pouze 5 % zkoumaných aktérů). V menší míře devět českých Telegramových kanálů rozšiřuje svůj dosah na síti VKontakte - ruském ekvivalentu Facebooku. Zaměřuje se na specifickou (převážně ruskou) uživatelskou základnu této platformy. Některé kanály odkazují na stejnoměnné a afilované webové stránky (včetně e-shopů).

Přibližně 20 % zkoumaných kanálů nevyužívá jiné platformy. Tyto kanály se prezentují především jako zpravodajské zdroje a poskytují údajné necenzurované a nezaújaté zprávy. Bližší pohled však ukazuje, že

⁵ PSSI identifikuje čtyři obchodní modely českého dezinformačního prostoru: obchodníci, kazatelé, léčitelé a ezoterici.

⁶ Potenciální kandidát v prezidentských volbách 2023

⁷ Jedním z příkladů je Pavel Zítka, mezi jehož podnikatelské aktivity patří prodej různých produktů (např. „záračný“ fén v ceně 399 € (9 800 CZK) a propagace neexistujících kryptoměn.

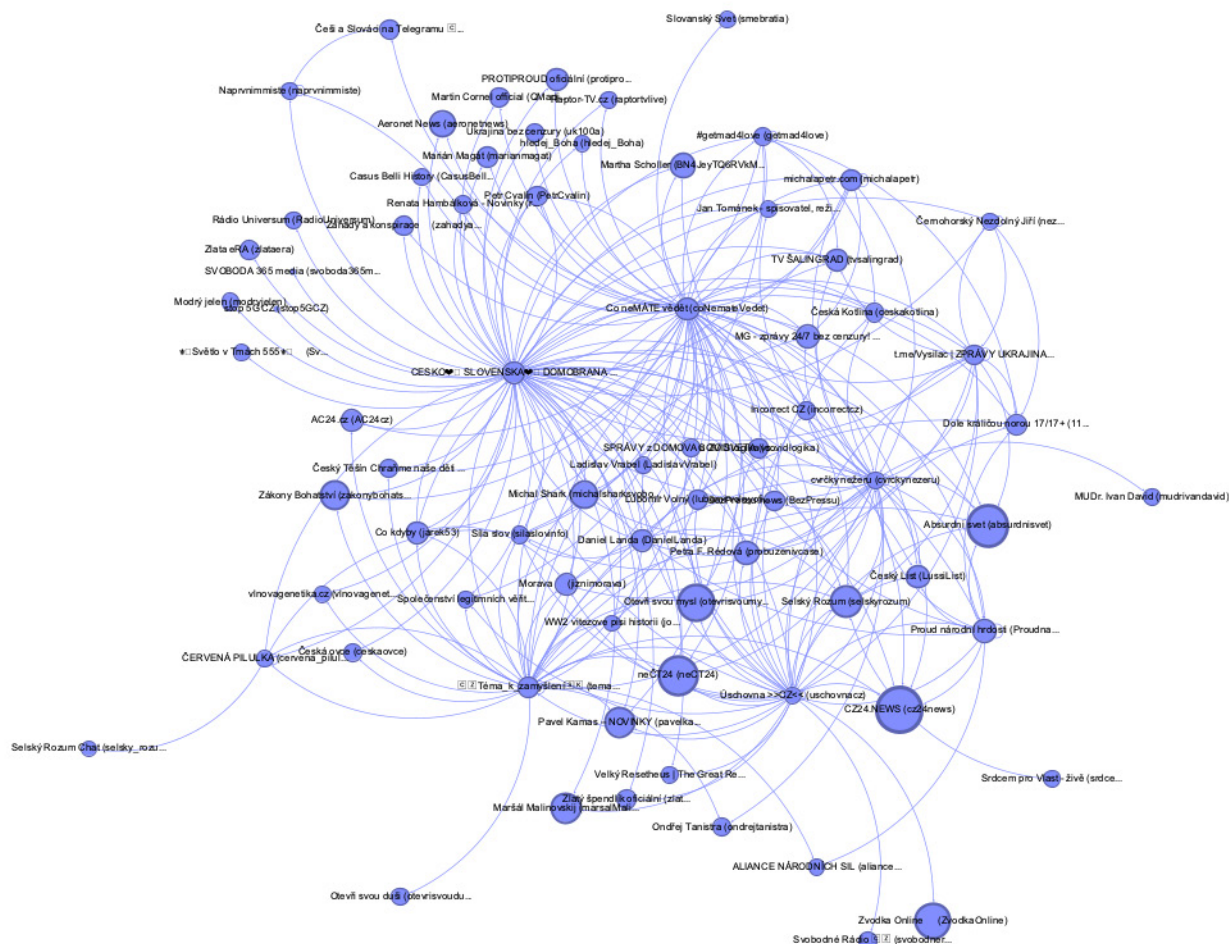
mnoho z těchto kanálů se převážně zaměřuje na obsah související s válkou na Ukrajině a často šíří pro-ruskou propagandu. Toto pozorování zdůrazňuje, jak často se takové narativy objevují v kanálech na Telegramu, a ukazuje, že tato platforma hraje klíčovou roli při šíření konkrétních geopolitických perspektiv a zkreslení informací.

Propojení

Kombinace manuálního vyhledávání a analýzy kanálů s využitím Gerulata Juno, které dokáže vizualizovat síť aktérů pomocí vestavěného nástroje Explorer, umožnila odhalit propojení mezi zkoumanými kanály.

Zatímco někteří aktéři, jako je skupina Přátelé Ruska a kanál Svoboda 365, často sdílejí příspěvky od jiných kanálů, jiní působí více samostatně. Kolaborativní trend naznačuje určitou úroveň koordinace, kdy kanály amplifikují a upevňují své narativy navzájem. Přesto několik kanálů funguje nezávisle.

Na Telegramu převažují kanály, které fungují hlavně jako agregátory a zesilovače, než jako primární prostor pro tvorbu a zveřejňování originálního obsahu. Důraz na sdílení obsahu, často z externích zdrojů, naznačuje strategický přístup zaměřený spíše na šíření konkrétních narativů než na tvorbu originálního obsahu. Osobní vazby a vztahy mezi jednotlivci také hrají zásadní roli při utváření narativů a ovlivňování publika.

Část zkoumaných aktérů zahrnuje kanály s potenciálními ruskými stopami, které jsou na Telegramu aktivnější než na jiných platformách. Jeden z kanálů, *neČT24*, byl serverem Seznam zprávy popsán jako možný **nástupce** české verze ruského státního média Sputnik, které Evropská unie zablokovala. Kanál funguje pod jiným názvem ale s podobnými aktivitami⁹, šíří ruskou propagandu a slouží jako nástroj ruského vlivu. Maršal Malinovskij, další zkoumaný kanál, často odkazuje na *neČT24* a je rovněž sdílen ve skupině Přátelé Ruska.

⁹ Kanál hrál roli ve volebním zasahování šířením manipulativně upraveného videa o prezidentském kandidátovi Petrovi Pavlovi, které jako součást ruské propagandy nepravdivě vykreslovalo kandidáta, jak se pokouší zatáhnout Českou republiku do války.

novináři z Investigativního centra Jána Kuciaka dále zjistili, že Aliance národních sil se podílela na projektu „finanční domobrany“ dalšího dezinformačního aktéra Davida Formánka, pro který se [spojila](#) s proruskou polovojenskou organizací Národní domobrana. Organizace je [vedena](#) jako riziko ve zprávách českých bezpečnostních institucí a je známá například otevřením falešného konzulátu organizace Doněcká lidová republika v Ostravě.

InfoDefenseCZE je česká mutace mezinárodního kanálu InfoDefense. Ten je provozován v několika jazykových verzích a s výzvou pro dobrovolné překladatele. Kanál se začal formovat po únorovém začátku invaze na Ukrajinu. Denník Le Monde [informoval](#) o původu InfoDefense, který lze vysledovat ke společnému úsilí skupiny dobrovolníků, kteří reagovali na výzvu Yuryho Podolyaka, proruského ukrajinského blogera, který ve své zemi čelí sankcím.

Další potenciální případ ruského vlivu na Telegramu v České republice je patrný také prostřednictvím kanálu Jakuba Zieby, studenta studujícího v Rusku. Jeho kanál si klade za cíl představit a popularizovat Rusko a snaží se ukázat, jak údajně život v zemi vypadá.

Obecně je prostředí Telegramu v České republice poznamenáno několika anonymními kanály vydávajícími se za pseudo-zpravodajské zdroje, které údajně informují o válce na Ukrajině a zároveň šíří proruskou propagandu. Tento fenomén podtrhuje širší problém s Telegramem jako platformou, protože jeho fungování usnadňuje (skrytý) zahraniční vliv, což vyvolává obavy z tendence uživatelů platformy manipulovat a šířit dezinformační kampaně.

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ KANÁLY PODLE DOSAHU

Tato kapitola se zaměřuje na nejúspěšnější kanály na Telegramu v České republice, a to na základě metrik aktivity a interakcí, čímž nabízí pohled na trendy a dynamiku českého Telegramu.

V **popředí vlivných kanálů** je na základě počtu odběratelů CZ24 News, kanál známého dezinformačního webu, který působí jako agregátor zpráv. Pozoruhodné jsou jeho možné vazby na Čínu, které naznačuje deklarované institucionální zázemí v Hongkongu a potenciálně čínský správce účtu (Tie Liang), jak upozorňuje Investigativne centrum Jána Kuciaka a jak je [uvedeno](#) na stránce. Populární kanály jako Absurdní Svět, neČT24 nebo Selský rozum jsou klíčovými příklady anonymního šíření konspiračních teorií a dezinformací. Jejich obsah zahrnuje spektrum od diskusí o válce na Ukrajině až po proruské narativy, zpochybňující prokázaná fakta a umocňující alternativní, často manipulativní perspektivy. V návaznosti na období COVID-19 se do popředí zájmu dostali jedinci jako David Formánek (Otevři svou mysl) a Tomáš Lukavec (Zákony bohatství). Zatímco Formánek má na Telegramu více projektů a kanálů, Lukavec poskytuje nejen online kurzy a pořádá akce, ale přispívá i na slovenský dezinformační portál Infovojna. Investigativne centrum Jána Kuciaka dále zjistilo, že Lukavec tvrdí, že školil a organizoval workshopy pro manažery známých společností jako Seznam.cz, Komerční banka, OVB, Marks & Spencer, RE/MAX, T-Mobile a vyučuje na několika univerzitách. Navíc dělal rozhovor s konspirátory jako je Scott Ritter, který [podle](#) slovenské policie začal v prosinci 2019 psát komentáře pro Russia Today.

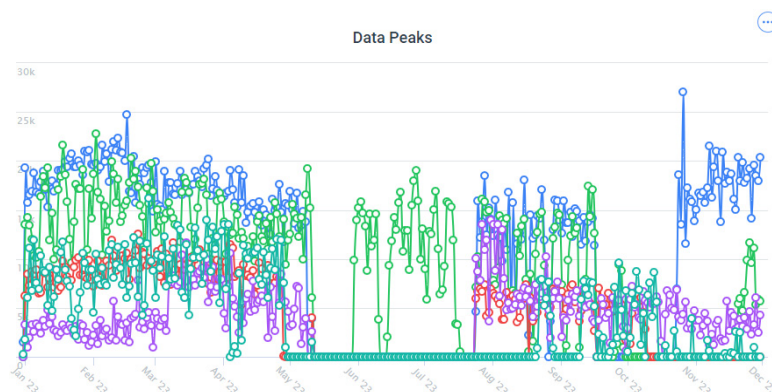
Při zkoumání počtu interakcí za poslední rok (od ledna do prosince 2023) překonalo hranici jednoho milionu pět kanálů, většinou spadajících do kategorie anonymních, vydávajících se za legitimní zpravodajské zdroje, a proruských (CZ24 News, neČT24, Selský rozum, Český list - jediný se známým pozadím a Absurdní svět), přičemž dva kanály přesáhly tři miliony interakcí.

Tabulka 1: Seznam kanálů s největším počtem interakcí včetně obsahu a reakcí (od 1. ledna do 1. prosince 2023)

	Name	Content	Interactions	Reactions
	CZ24.NEWS (cz24news)	36k	3.618M	3.618M
	neCT24 (neCT24)	29.74k	3.09M	3.09M
	Selský Rozum (selskyrozum)	23.12k	1.449M	1.449M
	Český List (LussiList)	24.28k	1.277M	1.277M
	Absurdni svet (absurdnisvet)	12.17k	1.236M	1.236M

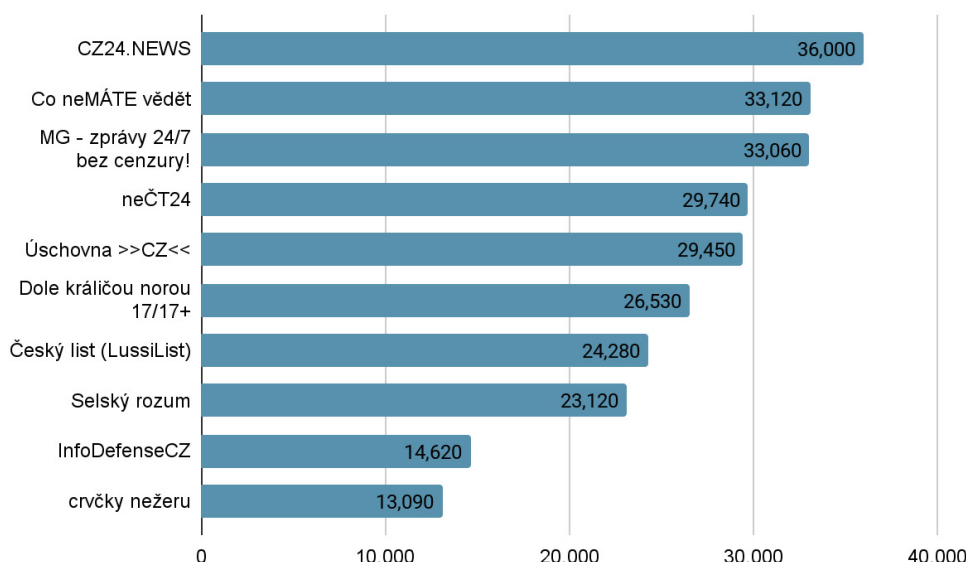
Níže je uveden graf představující datové vrcholy nejsledovanějších kanálů, včetně jejich příslušných barev, podle výše uvedené tabulky. Příspěvky, které mají nejvíce interakcí, byly zveřejněny pouze na jednom kanálu spíše než sdíleny napříč více kanály. To naznačuje, že neexistovalo žádné sjednocující téma nebo událost, jejíž zveřejnění korelovalo s nejvyššími naměřenými interakcemi. Například pseudo-zpravodajský kanál CZ24 News vynikl s příspěvkem s žádostí o finanční podporu a návodem, jak obejít blokování alternativních médií.

Graf 2: Datové vrcholy top kanálů s největším počtem interakcí (od 1. ledna do 1. prosince 2023)

Pohled na množství obsahu (počet jednotlivých příspěvků) 10 nejlepších kanálů ve stejném období odhaluje jiný vzorec. Nejvíce interakcí a obsahu měl stále anonymní pseudo-zpravodajský kanál webu CZ24 News. Další kanály s více než 30 000 příspěvků ale nedosahovaly na podobný dosah jako kanály s menším počtem příspěvků. Celkově však tyto kanály sdílejí vlastnost, že se většinou jedná o anonymní pseudo-zpravodajské zdroje.

Graf 3: Top 10 kanálů podle počtu obsahu (od 1. ledna do 1. prosince 2023)

FINANČNÍ POZADÍ

Přibližně 62 % zkoumaných kanálů používá k podpoře svých činností alespoň jeden zdroj financování. Zatímco některé kanály výslovně uvádějí informace o účtu pro přímé dobrovolné příspěvky, mnohé poskytují možnosti finanční podpory prostřednictvím alternativních platforem. Primárními zdroji financování jsou dobrovolné příspěvky, reklamy, podnikatelské aktivity, e-shop a případy, kdy kanály využívají více zdrojů financování.

Dobrovolné příspěvky slouží jako důležitý zdroj financování (45 % analyzovaných kanálů), k nimž dochází prostřednictvím transparentních i netransparentních účtů. Oba typy účtů se často objevují v popisech kanálů nebo jako připnuté zprávy. Zajímavá je možnost přímého daru prostřednictvím Telegramu, kterou usnadňuje tlačítko platformy „darovat“. Tato funkce umožňuje uživatelům jednodušeji přispívat, čímž se zvyšuje finanční odolnost kanálů.

Kromě dobrovolných příspěvků diverzifikují provozovatelé kanálů své příjmy prostřednictvím reklam, které jsou umístěny převážně na externích webových stránkách. Reklamy přispívají k financování zejména kanálů spojených s dezinformačními weby (Protiproud, Otevři svou mysl nebo Incorrect), přičemž příjmy generované prostřednictvím reklam přispívají do fondu financování těchto kanálů.¹⁰ Finanční ekosystém dále doplňují e-shopy, včetně prodeje knih a dalšího zboží.

Mnoho kanálů využívá modelů placeného členství na platformách jako je YouTube a dalších (video)mone-
tizačních platformách jako jsou Oddysse a Rumble. Možnosti monetizace na platformách jako je Rumble motivuje tvůrce obsahu a nabízí další prostor pro interakci s publikem a generování příjmů. Některé kanály

¹⁰ Jedním z příkladů je dezinformační web Protiproud, který podle dřívější studie PSSI vydělal prostřednictvím automatizovaných reklam 133 414,58 CZK (5500 €) za měsíc, a to na základě údajů od dubna do června 2023.

na Telegramu také využívají alternativní platformy, jako je například HeroHero, které také poskytují možnosti pro monetizaci.

Obecně však aktéři nezakládají své telegramové kanály primárně kvůli finančním ziskům, ale k získávání finančních prostředků využívají jiné platformy a činnosti. Přitažlivost Telegramu spočívá především v jeho minimální regulaci a netransparentnosti, protože nenařizuje zveřejňovat podrobnosti o vlastnictví kanálu. V důsledku toho převážně slouží ideologickým a propagandistickým cílům. Zároveň vede nové příznivce na další monetizační platformy, které šířitelé dezinformací využívají.

ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Telegram slouží jako úrodná půda pro šíření konspiračních teorií a alternativních narativů, což představuje významnou výzvu pro zákonodárce a orgány státní správy. Co Telegram odlišuje od ostatních platform je volná cirkulace extremistického obsahu, explicitní záběry násilí a údajné záběry přímo z válečné fronty. Kanály zabývající se tímto obsahem jsou většinou pseudo-zpravodajské zdroje, často se profilují jako exkluzivní a vyzývají své odběratele, aby objevovali obsah, který jinde nenajdou.

Na základě kategorizace kanálů Telegramu v České republice dominují v dezinformačním prostoru široce tematické kanály, včetně pseudo-zpravodajských zdrojů, a kanály s „regionálním“ či esoterickým zaměřením, které jsou odlišné od kanálů se jménem jednotlivce. Tyto kanály pokrývají různá témata od války po konspirační teorie. Významnou roli hrají také alternativní média, osobní profily a v menší míře také politická hnutí. Koncept Telegramu, který umožňuje anonymní kanály s vágními jmény, znesnadňuje možnost atribuce. Některé kanály úmyslně používají vágní názvy k přilákání publika hledajícího alternativní perspektivy a představují výzvu v porozumění motivaci a afiliaci.

Pokud jde o finanční motivaci, většina aktérů využívá různé zdroje financování, ale Telegram není jejich primární platformou pro získávání finančních prostředků. Hlavním zdrojem financování jsou dobrovolné příspěvky, které na Telegramu usnadňuje tlačítko „darovat“. Kanály také diverzifikují příjmy prostřednictvím reklam, prodeje v e-shopu a placeného členství na externích platformách jako je YouTube. Obecně platí, že kanály na Telegramu nejsou primárně zakládány za účelem finančního zisku, ale s nízkou regulací platformy spíše slouží ideologickým účelům a současně působí jako prostředník k přilákání nových odběratelů na jiné monetizační platformy používané dezinformačními aktéry. Jak bylo uvedeno, kanály strategicky rozšiřují svůj dosah na video platformy (YouTube, Rumble), sociální média (Facebook, X), podcastové platformy a dokonce i platformu VKontakte.

Zatímco některé kanály fungují více nezávisle, převládá trend spolupráce, kdy kanály vzájemně amplifikuji své narativy a vytvářejí soudržný dezinformační ekosystém. Toto kolaborativní prostředí se vyznačuje sdíleným obsahem, vzájemným odkazováním a afiliacemi. Mnoho kanálů funguje jako agregátor zpráv, kdy preferují sdílení obsahu nad originální tvorbou. Zásadní roli hrají také osobní vztahy mezi vlastníky kanálů, které formují narativy a ovlivňují své publikum. Kromě toho některé kanály vykazují vazby na Rusko.

Přestože aplikace **nešíří** obsah algoritmicky, existují jasné důkazy nejen v České republice, že se dezinformacím a extremistickému obsahu na této platformě daří. Telegram se vyvinul v **kombinaci** platformy pro zasílání zpráv a sociálního media, čímž představuje alternativu nejen k platformám jako WhatsApp, Signal ale částečně i pro Facebook nebo X. Vzhledem k jeho relativně malému produkčnímu týmu chybí platformě kapacita a ochota účinně moderovat obsah jeho rychle se rozšiřující globální uživatelské základny. Telegram se profiluje jako místo, kde svoboda projevu není nijak omezována, s čímž korespondují minimální zásady

platformy a porušování nařízení EU (již pokutováno několika evropskými soudy). Přestože aplikace zakazuje explicitní výzvy k násilí a údajně takový obsah odstraňuje, získala si reputaci platformy, která umožňuje volné šíření nenávistného obsahu, a to i přes občasné snahy řešit konkrétní případy (např. útok na Kapitol Spojených států 6. ledna 2021).

Telegram tu zůstane, stejně jako argumenty pro jeho omezenou regulaci, co je třeba vzít v úvahu při přemýšlení o tom, jak čelit dezinformacím na této platformě. Na základě našich zjištění doporučujeme následující:

— **Systematické monitorování a analýza, vývoj analytických nástrojů:**

Pro zvýšení účinnosti monitorování je zásadní provést hloubkový výzkum, který se ponoří do rysů dezinformačního ekosystému na Telegramu. To zahrnuje pochopení jeho dopadu na extremismaci publika, rozpoznání jeho strukturálních nuancí pro dezinformační aktéry a pochopení jeho role při radikalizaci a šíření extrémistického obsahu. Systematickou analýzou funkcí a role Telegramu v rámci širšího dezinformačního ekosystému mohou výzkumníci odhalit jeho konkrétní přínos a přitažlivost pro aktéry, kteří již působí na jiných platformách. Tato komplexní investigace by se měla zaměřit na zodpovězení kritických otázek, jako je například to, jak Telegram doplňuje stávající platformy, přitahuje dezinformační snahy a potenciálně přispívá k radikalizaci prostřednictvím faktorů, jako je aktivita botů a falešných účtů. Zároveň je třeba zvýšit investice do výzkumu a vývoje analytických nástrojů speciálně navržených pro investigaci dezinformací na Telegramu pro sledování a analýzu dezinformačních sítí aktérů. Je důležité, aby technologické společnosti při vývoji takových nástrojů spolupracovaly s výzkumníky a dalšími odborníky, aby byla zajištěna jejich maximální vhodnost pro tuto konkrétní oblast analýzy. Navíc je nezbytné zaměřit takové nástroje i na jiné jazyky než angličtinu. V kontextu Telegramu mají důležitý význam slovanské jazyky.

— **Edukační kampaně:**

Měly by být zahájeny kampaně na zvýšení povědomí veřejnosti, které by uživatele poučily o rizicích spojených s konzumací informací na Telegramu, a měl by být zdůrazněn sklon platformy k šíření dezinformací a důležitost ověřování informací z více zdrojů. Tyto kampaně by se měly konkrétně zabývat riziky dezinformací na Telegramu. Měly by se zaměřit na výzvy v rámci platformy, pokrývat základy práce s informacemi a být společně vedeny příslušnými zúčastněnými stranami (neziskové organizace, základní a střední školy, média nebo jako součást strategické komunikace). Uživatelé by pomocí různých mediálních kanálů měli být poučeni o různých rizicích Telegramu.

— **Advokace pro zvýšenou regulaci a dohled nad Telegramem:**

Vzhledem k roli Telegramu jako významné platformy pro šíření dezinformací by měla být prozkoumána regulační opatření ke zmírnění účinků dezinformací. Zákonodárci by měli spolupracovat s technologickými společnostmi, aby vyvinuli nezbytný tlak na Telegram, včetně spolupráce s občanskou společností při vývoji a implementaci účinných regulačních rámců, které se zabývají dezinformacemi. Prosazování vyšší odpovědnosti na straně Telegramu je velkou výzvou a bude vyžadovat značnou vyjednávací sílu. Proto by se příležitosti měly hledat na vyšší úrovni, například v rámci EU. Ještě se uvidí, jak (a zda) současná legislativa, jako je Akt EU o digitálních službách, ovlivní Telegram a zda se ukáže jako cesta vpřed. Pro platformy nedostatečně moderující nezákonný a problematický obsah, jako je Telegram, mohou být vhodným přístupem sankce na základě principu opakovaného přestupku.

— **Prosazování stávajících regulací:**

V současnosti se nabízí možnost vynucování pravidel, jež uplatňuje samotná platforma Telegram a upozornění na závadný obsah. Přestože má Telegram tendenci šíření extremistického obsahu spíše jen omezovat, než jej mazat, [případy ze zahraničí](#) ukazují, že když platforma škodlivý obsah omezí, může docílit pokles shlédnutí obsahu až o 70 %. Tato omezení mohou poskytnout příležitost pro první krok k omezení problematického obsahu na Telegramu. To se však stále vztahuje především na extremistický či explicitně násilný obsah spíše než na dezinformace samotné. V praxi se však tyto druhy obsahu vyskytují společně.

— **Dodatečný tlak od obchodů s aplikacemi:**

Regulace extremistického obsahu může být skutečně vstupní branou k řešení jiných typů problematického obsahu, jako jsou dezinformace a konspirační teorie, které jej často doprovázejí. Kromě tlaku ze strany vlád a orgánů činných v trestním řízení by subjekty jako Google nebo Apple měly také využít svou schopnost omezit dostupnost aplikace ve svých obchodech s aplikacemi, aby řešily pasivitu platformy při moderování problematického obsahu, což může být porušení podmínek jak Google Play, tak Apple Store.